

BOTKA JÁNOS

Pajzs, vitézi kard és kereszt...

Jász önkormányzati pecsétképek
és címermotívumok a XV–XIX. századból

Régtől ismert, hogy a nagyobb közösségek története a hozzájuk kapcsolódó szimbólumok története is. A helytörténeti kutatás évtizedeken át méltánytalanul kevés figyelmet fordított a szimbólumok, köztük az önkormányzati jelképek feltárására, értelmezésére, tartalmi és formai jegyeinek magyarázatára. A jelképek mint képek és jelek sok-sok sűrített ismeret másai. Egy részük önmagukhoz kötődik, más részük segít bennünket eligazodni a másság szövevényes világában, s az ahhoz való alkalmazkodásban. A szimbólumok szerepe vitathatatlan, miként az, azok konkrét ismeretének fontossága is. Mindezt Baudelaire röviden így fogalmazta meg: „Jelképek erdején át visz az ember útja...”

Az önkormányzati jelképek kutatásában az egyszerű pecsétrajzok, pecsétábrák és a fellelhető címeres pecsétek jelentik a legrégebb forrásokat. Ezek vezetnek el bennünket a települési címerek megismeréséhez, az önkormányzati zászlókról és színekről fennmaradt leírások megértéséhez. pótolhatatlan ismereteket adnak a napjainkban jelképeket választó és értelmező közösségek számára is.

1. A jász és kun jelképi gyökerek is mélyre, több évszázados múltba vezetnek. Az első jász vonatkozású címeres pecsét 1498-ból maradt fenn. A kissé ovális pecséten a külső keret és a pajzs közötti mezőt frízszerű díszítés tölti ki. A pajzs jobb felén egy behajlított erős kar helyezkedik el, egyszerű latin kereszt alsó részét markolva, amely már a pajzs bal oldalán tisztán kivehető.

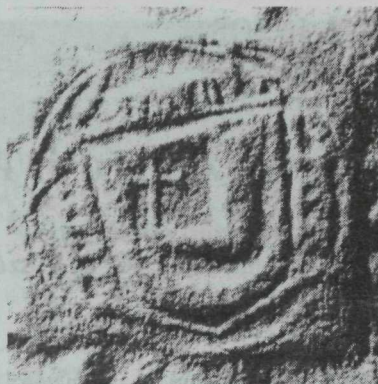
Ez az ősi pecsét megőrizte magában a jászberényiek bizonyosan első címerét: ötszögű pajzsban keresztet tartó kart.

1560-ból származik a másik legrégebb pecsét, a Jászberény-Magyarváros bírái és polgárai által kiadott levelet záradékolták vele. Ezt a pecsétet is vörös viaszba nyomták. A külső keret és az egyszerű pajzs közötti helyet ugyanolyan díszítővonalnyomok töltik ki, amelyek az előző pecséten is megfigyelhetők. Ezen a pajzson szintén egy behajlított kar látható, amely azonban hegyével felfelé álló egyenes kardot tart.

A két bemutatott jelkép: a keresztet, illetve a kardot tartó vitézi kar lényegében ugyanannak a mondanivalónak kétféle kifejeződése. Mindkettő a keresztény királysághoz való tartozást és hűséget szimbolizálja, a jász kiváltságokhoz kötődő katonai szolgálattal együtt. Az elsőben azonban nagyobb hangsúlyt kap a keresztény lelkiület, a békességre való készség ábrázolása, a másokban pedig a védelemre, a harcra való elszántság érzékeltetése. ez a két kezdeti szimbólum azóta is fontos kísérője a jászok életútjának.

1. kép. Keresztet tartó kar
1498-ból

2. kép. Jászberény
1587. évi pecsétkje

3. kép. Jászberény-Magyarváros
sigilluma — 1560

4. kép. Kürtös „régí szokott” pecsét
— 1645

5. kép. Nemes Jászberény pajzs nélküli
pecsétképe — 1688

6. kép. A mai címer első,
1699. évi előfordulása

7. kép. Az Evangélikus Egyház sigilluma 1642-ből

8. kép. A berényi Katolikus Egyház pecsétje 1859-ből

9. kép. A város 1848. évi kék pajzsú pecsétje

10. kép. Berényi pecsét 1850-ből

11. kép. Hivatali pecsét — 1873

12. kép. Rendezett tanácsú városi pecsét, XIX. század vége

2. A kereszt vagy a kettős kereszt mint a királyi hatalom, az államiság, a magyar királyság keresztény voltának jelképe, fellelhető *Jászberény* minden későbbi sigillumán. Így — egy behajlított kar által tartva — a harmadik legrégebb berényi pecséten is, amely 1587-ből származik. *Fényszaru* 1669. évi pecsétrajzán hármass földhalom tetején latin kereszt áll, két oldalán egy-egy elhajló rózsaszállal. Keresztet figyelhetünk meg *Jászfelsőszentgyörgy* legkorábbi, 1742-ből ismert pecsétjében is. A nyomat közepén egy szívből három rózsaszál emelkedik ki, a bal oldalon a kereszt látható, a jobb oldalon pedig egy kis kürt. Kettős kereszt szerepel — sisakdíszként — *Jászárokszállás* 1711-ből felkutatott címeres pecsétjében. A pajzson szélesebb végével balra fordított kürt van, közepén karikával. Berény, Fényszaru, Felsőszentgyörgy és Árokszállás mai címerében is megtalálható a kereszt.

Érdekességként említjük meg, hogy a kereszt a nagykunsági települések címeres pecsétjein egyetlen egyszer sem fordul elő. (A reformátusok csak nagyon ritkán használták jelképül.) A kiskunságiak közül is csak Majsza és Dorozsma címerében kapott helyet — a feltámadás szimbólumaként — az Agnus Dei-vel együtt. Jelentősebb a kereszt és a zászlós kereszt jelképi előfordulása a Tisza vidékén: például Sarud, Tiszabő, Tiszanána, Tarnaszentmiklós, Nagykőrű, Nagyiván, Besenyszög. De megtalálható a Pest megyei Kóka, Szilágy, Pilisszentkereszt pecsétjén is. Alattán 1667-ben használt parasztvármegyei sigillumán egy talpas kettős kereszt a pecsétkép.

3. *Jászárokszállás* első ismert címeres pecsétje 1668-ból származik. A pajzs fölött A' és S betűk. Az ovális pajzson hegyével felfelé állított kétélű kard, melyet egy kéz fog át alul, a kard mellett jobbra nyolcágú csillag, balra holdsarló. A pajzsot kisebb-nagyobb gyöngyökből álló koszorú övezi. A fő motívum itt a jász jogállást és a katonai szolgálatot szimbolizáló fegyvert markoló kéz.

1670-ből fennmaradt *jászkiséri* pecséten is látható fegyveres kar. A pecsét értékét növeli, hogy ábrái teljesen megegyeznek a mai kiséri címer motívumaival. Körirata: „JÁSZ NEMES KISÉRIEK”/!. A pajzsot helyettesítő, kerek mező bal oldalán holdsarló van, alatta nyolcágú csillag, középen egyenes kürt, a mező jobb oldalát egyenes kardot emelő kar tölti ki.

Jászladány címeres pecsétjét 1733-ból ismerjük. Ezen központi helyet foglal el a kardot markoló behajlított kar. A kerek talpú pajzs közepén, a kar hajlatában csőrében gyűrűt tartó madár (holló) áll. A pajzs fölött ugyanaz a madár, alatta pedig egy hatágú csillag látható. A pajzsot alulról két olajág fogja át.

Megjegyzendő, hogy e szép címerképnek olyan változatát, amelyen a behajlított kar fölötti madár helyén rózsa jelenne meg, a levéltári anyag nem igazolja.

Jászákóhalma pecsétmotívumait 1707-től ismerjük, de közöttük csak 1737-től szerepel a kard. Újabb 30 év múlva tovább erősödött a motívumok harcias jellege. A pajzs is változott, a kerek talpú jobban illett a közepén álló páncélos vitézhez, aki már baljában fogja az ismert kürtöt, hogy jobb karja kardot emeljen, amelynek hegye levágott tar fejet szúr át. A harcos lábainál oldalt két hatágú csillag látható. Lényegében — kék pajzsral — ez *Jákóhalma* mai címere is.

A vitézi helytállás hangsúlyozásaként került be a karddal átszúrt tar fej (török, tatár) Hajdúdorog, Hajdúnánás, Derecske, Érmihályfalva XVIII—XIX. századi címereibe, ahogyan 1752-ben Kiskundorozsmaéba és 1767-ben Kunszentmiklóséba is.

A községi pecsétek katonai jelleget mutató csoportjához besorolható *Jászsalsószentgyörgy* is, hiszen a település pecsétje a XVIII. század elejétől a lovagként megjelenő Szent Györgyöt ábrázolja. A szent megjelenítése valójában értékes név- és beszélő

címerjellegét ad a pecsétrajznak, amely kétségtelenül vallási tartalmú is. A pajzs nélküli pecsét közepén a páncélba öltözött Szent György látható szinte szálló lován, amint lándzsáját a sárkányba döfi. A rajzolatot színes olajág veszi körül, fölötte kürt és ötlombú korona. Alsószentgyörgy 1841. évi kék pajzsú címerében — ami egyezik a jelenlegivel — a kürt sisakdíszként, tehát a korona fölött van.

A redemptio utáni évtizedekben a harcias formák, katonás vonások megjelennek Jászdózsa, Jászmihálytelek és Jászapáti címeres pecsétjein is. *Jászdózsa* 1772-ben teljesen új motívumokat emelt jelképpé. Lényegében ekkortól számítható mai címere is. A pecsétmező alján fekete talaj látható, a két szélén egy-egy szép fenyő. Közepén szablyát tartó vitézi kar, alatta zsinóros kürt, felette hatágú csillag. A fenyők mellett belül évszám: 17—72. Ez a pecsét egy hasonlóan szép rajzolatot hordozó sigillum után került használatba. Ez volt Jászdózsa 1699-től ismert pecsétje. A kerek mező felső részében egy jobbra haladó szakállas jász férfi látható, fején hegyes süveg, mögötte ostort pattogtató gyerek. A férfi jobbjaiban görbe kürt, bal kezében egy kalapnyi méretű karika; előttük egy mellig érő faragott oszlop. Az alsó részt vassal és csoroszlyával felszerelt taligás faeke foglalja el.

Más jász települések pecsétrajzain az eke nem fordul elő, és hiányzik a nagy- és a kiskun pecsétokről is. Megjelenítése ritka, Heves és Külső-Szolnok megyében például csak Tiszaörs és Nagykőrű pecsétjén látható. Pest megyéből Jenő, Bugyi, Bénye, Kistarcsa, Pócsmegyer községek és Érd mezőváros vésette pecsétnyomójába.

Jászmihálytelek 1772-ben, a Szent Mihályt ábrázoló pecsétje mellett egy teljesen eltérő rajzolatú tipáriumot is használatba vett. Ezen szablyát tartó, páncélos kar van, alatta zsinóros kürt, fölötte ötlevelű korona. A tipáriummal 1868-ig pecsételtek.

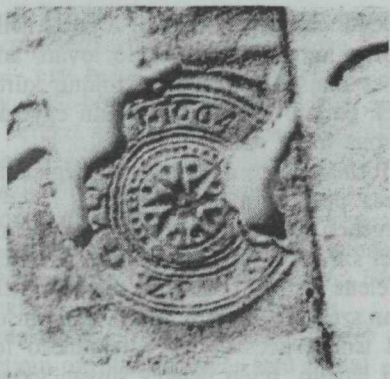
1773-tól maradt fenn az ún. szokott pecsét iraton. Rajta jobbra forduló Szent Mihály arkangyal látható talpig érő lepelben. Szárnyai kissé nyitottak. Bal kezével egyenes kürtöt tart szájához. A kürt alatt hatágú csillag. Lábai mellett az 1713-as évszám. Lent előtte egy ötszirmú szép rózsza. Az 1770. évi változaton az angyal — a városvédő Szent Mihályra emlékeztetően — már férfias öltözetű, hegyes süveggel a fején. A pecséten öt csillag is található.

1837-ből egy olyan formát is sikerült felkutatnunk, amelyen az arkangyal szembefordulva látszik. Szárnyai nyitottak, jobb keze leeresztve, vállmagasan tartott bal kezéből kettős fénysugár fut villámszerűen alá. A község címerében ma is ott találjuk a helységet védő Szent Mihályt, így Mihálytelek címere lényegében névcímer.

Jászapáti a várossá válásának évétől (1750) készítettet teljesen új címeres pecsétet. A XVII. századi motívumokból csak a kürtábrázolást vette át. Az ekevas, csoroszlya, búzakalász, rózsza, csillag és a galamb részleteket elvetette.

A mezővárosi sigillum igazi kimunkált címert foglal magában. A pecsét köriratát rendkívül szép babérkoszorú gyűrűben helyezték el: „SIGILIUM: OPPIDI: JASZ: APATI 1.7 x 5.o.” A tárcsapajzs közepén kis halmon páncélos vitéz látható, jobbjaiban kivont görbe kard. A felső jobb oldali mezőben szőlőfürt, a bal oldaliban zsinóros kürt. A pajzs fölött díszes ötlombú korona, amelyet oldalról állva két oroslán tart.

Az eddigi jászági pecsétrajzok, pecsétképek alapján *megfogalmazható*, hogy a települések jelképanyagában folyamatosan érvényesült a nemesi jogállás és a kapcsolódó szolgálat hangsúlyozására való törekvés. Így volt ez a nagy- és a kiskunok esetében is. Ezek a változások lényegében demonstratív kifejeződései azoknak a jászkun törekvéseknek és céloknak, amelyek a redemptiot is előkészítették, ill. megerősítették. A jelképek átszerkesztése, a nemesi harciasság előtérbe helyezése nem kerülte el az egyes kerületeket sem, sőt ezek címeres pecsétjein domborodott ki legszemléletesebben.

13. kép. Alsószentgyörgy („Ladányi Szt. Gy.”)
1664. évi pecsétje

14. kép. Árokszállás címeres pecsétje
1668-ból

15. kép. Jászapáti pecsétnyomata
—1676

16. kép. Jászfényszaru első ismert pecsétje
— 1669

17. kép. Jászapáti 1696. évi pecsétje
a kúrttel és a galambbal

18. kép. Jászdózsai pecsétkép 1699-ből
és 1772-ből

19. kép. Jászdózsa címeres pecsétje
— 1851

20. kép. „Szabad Jász Ladány város
pecsétje — 1821”

21. kép. „Az Alsó Sz. Györgyi Jászok”
pecsétje — 1841

22. kép. Felsőszentgyörgyi címeres
pecsét 1849-ből

23. kép. Jászfényszaru városi sigilluma
1670. évi pecsétképpel

24. kép. „Fényszarui Jászok Birója
— 1771.” köriratú címeres pecsét

A *Nagykunság* 1725-ben felveszi címerébe a kivont kardú koronás oroszlánt. A *kiskunok* címerébe alabárdot tartó vitéz kerül 1736-ban. A *jászok* 1708-ban készítenek címert egy páncélos vitézt fogadva jelképkül, jobbjában kürttel, baljában három íjvesszővel. (Az utóbbi a régi íjas szolgálat jelképe.) Mindezeknek a változásoknak csak tetőződése az 1746-ban királyi adományként elnyert *Jászkun Kerület-i címeres pecsét* az oroszlánnal, a kardot emelő kiskun vitézzel és a vágató kürtös lovaggal.

4. Ma 8 jász, 4 nagykun és 5 kiskun település címerének tartozéka valamilyen vitézi motívum. A jászoknál fordul leginkább elő — mint már említettük — a kereszt is. A leggyakoribb jászsági pecsét- és címertartozék azonban az ún. *Lehel kürt*, vagy másként Jász-kürt. Jelenleg is 9 település jelképe. E domináns szerep annak a hagyománynak, ragaszkodásnak a kifejeződése, amely a Berényben őrzött, X-XI. század táján készült remek elefántcsont kúrtához kötődik már a XII. század óta.

A Lehel kürtnek címeres pecséten történő előfordulásáról legkorábról egy 1645-ből fennmaradt levélen találkoztunk. Ez a jászberényi főbírák „nemzetségük régi szokott pecsétjével megerősített” egyoldalas levele. Az ép pecsét körirata: „SIGILLUM x CIVITAS x JÁSZ x BERIN”. A kerek talpú pajzsban egy vitézi jobb kar keresztet tart, amelynek felső és alsó vége, továbbá oldalszárnnyai hármás gömbben végződnek (rózsás, gótkereszt). A kereszt jobb oldali ágára egy kissé görbült, rendkívül szépen kirajzolt kürt van felakasztva. A pajzsot frízszerűen görbe-rövid vonalú cifrázatok övezik.

Az 1660-as évekből más dokumentumokon is sikerült megtalálni ezt a pecsétet vagy a köriratban eltérő változatait. Nem feledhetjük azonban megemlíteni, hogy a *berényi református gyülekezet 1642-ből származó pecsétjén is jelen van a Lehel kürt*. Ezen a pecséten egy behajlított páncélos jobb kar tartja a kürtöt. A pecsét eredeti voltát az Evangélikus Egyház köriratban történő megnevezése is alátámasztja, hiszen abban az időben az evangélikus általánosan jelentett protestánst, tehát egyformán evangélikust és reformátust.

Egyértelmű, hogy a gyülekezeti sigillumtól eltérő a berényiek által régi-szokottnak mondott pecsét. Ezen a kar nem kürtöt, hanem keresztet tart, s a kürt rajta csak mellékmotívumnak tekinthető. Ezzel a felfüggesztett pozícióval indul el — úgymond — jelképi útjára a kürt, hogy egyre meghatározóbb helyet foglaljon el Jászberény város jelképei között.

A *mai berényi címer* legkorábról 1699-ből ismert. A címeres pecsét papírra nyomott formában maradt ránk. Körirata így olvasható: „SIGILLUM OPPIDI JASZ BERÉNY”. A kerek talpú tárcsapajzs alsó felében balra fordított díszes kürt figyelhető meg, fölötte a zsinórzat hurkot képez és két bojtban végződően hajlik alá. A pajzs fölött — sisakdíszként — páncélos vitézi kar talpas kettős keresztet emel. Kétoldalt díszes sisaktakaró teszi teljessé a címet.

A XVIII. századtól Jászberény címere a legkülönbözőbb egyszerű és díszesebb változatokban fordul elő a pecséteken. A pajzs kék színe 1848-tól ismeretes. A mai címer pajzsa is kék, mint ahogyan a kürt színe arany.

A Lehel kürt 1670-ben megjelenik *Jászkisér* pecsétképén, 1696-ban *Apáti*, majd *Jászdózsa*, *Jákóhalma* sigillumán is, mintegy jelezve, hogy a becses ereklye kifejező és mozgósító ereje túlnőtt Berény város határain, hogy immár az egész jász földet szimbolizáló jelvény legyen. A jászok 1708. évi címerében (a Jászság első címere) már mint közös jelképet emeli magasba a jász vitéz. 1711-ben már ott találjuk *Árokszállás* címeres pecsétjében is, miként 1733-tól *Mihálytelek*, *Alsószentgyörgy*, *Felsőszent-*

györgy pecséttrajzain. Átmenetileg még Ladány is használta pajzsá közepén. A díszes kürt szerepe még a továbbiakban is növekedett.

A szimbólumhasználat terén a *jászsági településeket — országos kitekintésben is — éppen a Lehel kürt teszi igazán egvedivé, úgymond megtalálhatóvá*. Míg kezdetben a féltett kürt jelképpé emelése elsősorban a Szt. István országához való tartozást és a magyar rendiségbe történő betagozódást kívánta segíteni, addig a XIX. század közepétől egyre inkább az összetartozás, a népcsoporti lét biztosításának, a múlt tisztelésének az eszköze. A kürtmotívum az egész ország előtt egyértelműsíti a Jászsághoz, a jász településekhez való tartozást, a jász érület jelenlétét. Annál is inkább így van ez, mert az olyan szimbólumok, mint a vitézi kar, a páncélos vitéz, a kivont fegyver, az alabárdos alak, a kardosan vágató lovak szinte egyöntetűen jelképei más nemesi múltú közösségeknek, kisenemesi falvaknak is. Hogy csak közeli példákat vegyünk: Szajol, Csépa, Tiszavárkony, Dévaványa, Nyáregyháza, Tarnabod, Besenyőtelek vagy a hajdú városok. A Jász-kürt ezektől az általános formáktól is elkülönít, sajátos megjelölést ad.

Az adatokat csoportosítva említhetjük, hogy a *kürt 9, a vitézi motívum 8, a kereszt 4 jász település címerképében található meg, sajátosan keveredve és társulva egymással*. A fegyveres motívumhoz mindenütt kapcsolódik a kürt jelenléte, a kereszt és a kard azonban csak Árokszállás címerében „fér meg” egymás mellett, míg Berény esetében páncélos kar tart keresztet.

5. A táji és települési sajátosságok megjelenítésében természetesen más, kevésbé általánosítható pecsét- és címerészletek is szerepet játszottak.

A XVII. századi jászsági pecsétek fontos tartozéka a *hold és a csillag*. Árokszállás és Kisér esetében együtt fordulnak elő, Apáti 1676. évi pecsétjén csillag van. Alsószentgyörgy 1664. évi nyomatan a jelkép egy sajátos *napkorong*. Az égitestek megjelenítése az ország keleti felében volt gyakoribb kiegészítő, díszítő szerepben. Három csillag és egy holdsarló a fő motívum Kunszentmiklós 1621-ben vésett tipáriumán. Laczháza jelképétől a *holdsarlón trónoló Mária* szerepel 1651-ben. *Csillagot* találunk Mihálytelek, Jákóhalma, Dózsa, Felsőszentgyörgy, Ladány és Jászkisér mai címerében is.

Máig fennmaradtak Fényszaru és Felsőszentgyörgy jelképeként a XVII. századból ismert *rózsák*, amelyek Fényszaru esetében egy *kis halomból*, Felsőszentgyörgy esetében egy *szívből* emelkedtek ki. A szív és a virágok jelképi előfordulása a XVII. század és a XVIII. század első felének jellemzője, s különösen az ország középső részén volt elterjedve. Gyönyörű *liliomok* töltik ki Szabadszállás 1622-ben használt címeres pecsétjét. Az első ismert Fülöpszállási pecsét közepén pedig *három rózsá* látható, kis hármassal kiemelkedve. Rózsá szerepel Berény 1686. évi és Apáti 1676. évi pecsétábráján is. Ezek a motívumok a nagykunsági pecséteken nem találhatók meg.

A *gazdálkodásra utaló jelkép* azonban már a Nagykunságból is előbukkan. Mária-laka falu pecsétje 1647-ből *ekevasat és csoroszlyát* őrzött meg. (Az ottani kun nemesek címerében ugyanekkor egy ágaskodó ló felső része volt megfigyelhető.) 1680-ban már Kunszentmiklósnak is ekevas és csoroszlya a pecsétképe. Ezeket találjuk meg Apáti 1676. évi és 1696. évi pecséttrajzán is a *búzahalással* együtt. Jászdózsa *taligás ekéje* is a földművelés fontosságát emeli ki, ahogyan Dorozsma ekevasa is 1732-ből. A mezőgazdaságra utaló kezdeti motívumok kikerülnek a pecsétképekből. Jászapáti mai címerében megtalálható azonban az 1750-től szereplő *szőlőfürt*, ahogyan Kisújszállás

25. kép. Jászkiséri városi pecsét 1818-ból,
1670. évi motívumokkal

26. kép. Kisér város címeres pecsétje
(kék pajzsral) — 1818

27. kép. Jászapáti első városi sigilluma
— 1750

28. kép. Apáti címeres pecsét
— 1848

29. kép. Árokszállás XIX. században használt
típariuma, 1756. évi motívumokkal

30. kép. Árokszállás kék pajzsú címeres pecsétje
— 1864

31. kép. JászMHálytelek 1772 és 1868 között használt pecsétje

32. kép. Mihálytelek 1873. évi címeres pecsétje

33. kép. Jákóhalma 1901. évi címeres pecsétje, 1767-es motívumokkal

34. kép. Jákóhalma község 1928-ban megújított címeres pecsétje

35. kép. „SIGILLUM. NATI. JAZIGUM”
— 1708

36. kép. A JászKun Kerületek 1838. évi megújított címeres pecsétje

címerében is jelen van fontos motívumként a három búzakalász, őrizve a város korábbi címeres pecsétjéből az erős kar által tartott kalászt és a pajzs fölötti szőlőfürtöt. Csodálatos Jászdózsa 1699. évi pecsétképe, amely az említett eke fölött — utalva az állattartásra — egy *ostort pattogató gyereket* is bemutat.

A pecsétábrák ismeretében elmondható, hogy a *gazdálkodás és a táj megjelenítése csak visszafogottan kapott helyet a jász és kun jelképek között*. Aligha szabad azonban ezt kritikaként értelmezni, hiszen ezek a területek kiváltságolt körzetek voltak, ahol a társadalmi megmértetés évszázadokon át napirenden volt. Ez tükröződött vissza jelképeikben is, amelyeknek — láthatjuk — mindig megvolt a maga helye és szerepe. Ezért említhetjük még a jász pecsét- és címermotívumok között a jól megválasztott *harci pajzsokat is, továbbá a népcsoporti öltözetű alakok szerepeltetését, s nem utolsósorban a jogállást kifejező, pajzsokra helyezett ötlombú koronákat*.

6. Végezetül megfogalmazható: sajátos nemesi szimbólumok a jászok pecsét- és címerképei. A múltjukat ismerő és tisztelő kezek alkották meg őket, s éppen ennek köszönhetően nemcsak egy-egy település tekintetében fejeznek ki harmóniát és teljességet, Hanem a Jászság egészét illetően is. Hasonlóság inkább a Kiskunság irányában figyelhető meg, s ez értendő a múltra és a jelenre is. Már a kezdetektől inkább állatmotívumokat előnyben részesítő Nagykunágtól elütnek a jászsági jelképek. A tartalmi közelség azonban a nagykunokkal is kétségtelen.

A jászok rendkívül kedvelték és kedvelik a jelképeket, ott vannak közöttük régtől fogva. Többségük ereje ma is hat. Az új jászsági címerek is szépek, kifejezőek. Ismeretésünkkel ezek értelmezéséhez és a kapcsolódó tisztelet erősítéséhez kívánunk elsősorban hozzájárulni, érzékeltetve azt is, hogy milyen magas fokú tartalmi és formai gazdagság övezi őket, s hogy a múlthoz való kötődésük mennyire mély és meghatározó.